



สมุดปกขาว (White paper)



สถานการณ์และมาตรการควบคุมการให้รางวัล ด้วยการเสี่ยงโชคในผลิตภัณฑ์ ที่มีผลต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชนไทย

ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 453-460/2501 ได้ให้แนวทางการวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ชัดเจนว่า “การเสี่ยงโชคเป็นเงื่อนไขหนึ่งของลักษณะการพนัน” ศาลฎีกาได้วางองค์ประกอบความผิดของการจัดให้มีการแถมพหุหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคไว้ 4 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบข้อที่ 2 ได้วางแนวทางไว้ว่า “ด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใด ๆ เป็นวิธีการเล่นเสี่ยงโชคซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับการพนัน คือ อาศัยโชคหรือสิ่งที่คาดหมายไม่ได้มาใช้ในการเสี่ยง เพื่อมุ่งหวังผลรางวัลนั้น ไม่ต่างอะไรกับการเล่นพนัน”

สมุดปกขาว (White paper)



สถานการณ์และมาตรการควบคุมการให้รางวัล
ด้วยการเสี่ยงโชคในผลิตภัณฑ์
ที่มีผลต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชนไทย



OHPP
Thailand

สสส
สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ

สมุดปกขาว (White Paper) สถานการณ์และมาตรการควบคุมการส่งเสริมการขาย
ด้วยวิธีการเลี้ยงโชคในผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชนไทย

ISBN : 978-616-235-304-8

บรรณาธิการ : นางนงนุช จินดารัตนาภรณ์

ทีมวิชาการ : นางนงนุช จินดารัตนาภรณ์
นางสาวสุมาลี ประทุมรัตน์
นายพงศ์ธร จันทรศมี
นายชาญณรงค์ สังข์อุยท
นางสาวกัญญารัตน์ ลบเมฆ
นางสาวสุวลัย เมืองเจริญ

ออกแบบศิลปกรรม : สหมิตรกราฟฟิคทีม

พิมพ์ครั้งที่ 1 : กุมภาพันธ์ 2561

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย : ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
1168 ซอยพหลโยธิน 22 ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กทม. 10900
เว็บไซต์ www.thainhf.org/icgp <https://www.facebook.com/ICGCP/>
Email: icgp@thainhf.org

พิมพ์ที่ : บริษัท สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
59/4 หมู่ 10 ซอยวัดพระเงิน ถนนกาญจนาภิเษก
ตำบลบางม่วง อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี 11140
โทร. 02 903 8257-9

คำนำ

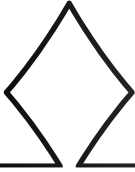


เอกสารวิชาการ “**สมุดปกขาว (White Paper)**” เรื่อง สถานการณ์และมาตรการควบคุมการส่งเสริมการขาย ด้วยวิธีการเสี่ยงโชคในผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชนไทย จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ สถานการณ์ ผลกระทบ และกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการส่งเสริมการขายด้วยวิธีการเสี่ยงโชค ในผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชนไทย

เนื้อหาในสมุดปกขาวนี้ ถือเป็นข้อมูลและข้อเสนอแนะที่สำคัญในการสนับสนุนกระบวนการนโยบายบนพื้นฐาน ข้อมูลวิชาการ (evidence-based policy) ให้แก่ผู้กำหนดนโยบาย (Policy maker) อันได้แก่ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการกิจการ กระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค คณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เพื่อปกป้องคุ้มครองสุขภาพของเด็กและเยาวชนไทยจากการส่งเสริม การขายด้วยวิธีการเสี่ยงโชคในผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสุขภาพต่อไป

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาคุณภาพระหว่างประเทศ

มกราคม 2560



คำนำ

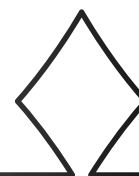
การผลักดันนโยบายสาธารณะจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบายสาธารณะและมาตรการ การจัดทำสมุดปกขาวเรื่องสถานการณ์และมาตรการควบคุม การส่งเสริมการขายด้วยวิธีการเสียงโชคในผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชนไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอสถานการณ์และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจาก กิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสียงโชคแล้ว และสมุดปกขาวยังเป็นผลผลิตผลของการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์ข้อมูล นโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ มูลนิธิเพื่อการพัฒนา นโยบายสุขภาพระหว่าง ประเทศ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และเครือข่ายภาคประชาสังคมด้านเด็ก เยาวชน ด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นแนวทางที่มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติยึดถือมาโดยตลอดคือ การทำงานเชื่อมประสานกับภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิด ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบายสาธารณะและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการให้รางวัลด้วยวิธีการเสียงโชคบนพื้นฐาน ทางวิชาการ

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

มกราคม 2560

สารบัญ



5

เหตุผลและความจำเป็นที่ประเทศไทย
ต้องมีการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

8

ประโยชน์ที่ได้รับจากมาตรการ
ควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

9

ความเป็นไปได้ของมาตรการ
ควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

16

คำถามและคำตอบเกี่ยวกับมาตรการ
ควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

19

เอกสารอ้างอิง

1

เหตุผลและความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องมีการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

สถานการณ์การให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคในผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสุขภาพ

รายงานสถิติการขออนุญาตการจัดให้มีการแถมพวงและ/หรือการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคใน 1 ปีที่ผ่านมาพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจมีการยื่นขออนุญาตให้มีการแถมพวงและ/หรือการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 1,359 ราย¹ และมากกว่าครึ่งของผู้ประกอบการ (ร้อยละ 64) เป็นผู้ประกอบธุรกิจประเภทอาหารและเครื่องดื่ม² โดยการจัดกิจกรรมการให้รางวัลใช้วิธีการเสี่ยงโชคมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การเล่นเกมทางโทรศัพท์ด้วยการตอบคำถามชิงรางวัล³ การส่งชิ้นส่วนการส่งเลขใต้ฟ้าทางข้อความสั้น (SMS) ผ่านโทรศัพท์มือถือ เพื่อชิงโชค พร้อมกับจูงใจด้วยรางวัลใหญ่ที่มีมูลค่าสูง เช่น รถยนต์ ราคาแพง ห้องชุดคอนโดมิเนียม ทองคำ การท่องเที่ยวต่างประเทศสิทธิเข้าชมฟุตบอลลีกใหญ่ในต่างประเทศ และมีความถี่ในการออกรางวัลทุกวัน⁴

สาเหตุที่ผู้ประกอบการจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค เพราะกิจกรรมนี้เป็นเครื่องมือระยะสั้นที่ออกแบบขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคซื้อหรือขายสินค้า⁵ และกระตุ้นยอดขายหรือกำไรที่คงที่ให้เพิ่มสูงขึ้น การให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค นอกจากจะสร้างความสนใจให้ผู้บริโภค โดยผู้บริโภคมักมีโอกาสได้รับรางวัลที่มีมูลค่าสูงแล้ว ยังสามารถสร้างทัศนคติและภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ยี่ห้อหรือตราสินค้าและบริษัทอีกด้วย⁶ นอกจากนี้ ข้อมูลจากกลุ่มธุรกิจเครื่องดื่มที่มีรสหวาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-ปัจจุบัน พบว่า ในทุกๆ ปีมีการจัดกิจกรรมการเสี่ยงโชค⁴ ทำให้ยอดขายสินค้าชนิดนี้เพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว โดยเฉพาะเครื่องดื่มรสหวานประเภทชาเขียวที่จัดกิจกรรมเสี่ยงโชคยอดขายเพิ่มขึ้นจาก 1,057 ล้านบาท เป็น 7,896 ล้านบาท หรือ 7.4 เท่าในขณะที่เครื่องดื่มรสหวานอื่นๆ เพิ่มขึ้นเพียง 1.2-2 เท่า⁷ และช่วงที่มีการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นช่วงที่มียอดขายสินค้าสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับยอดขายตลอดทั้งปี⁸

การที่ผู้ประกอบการมียอดขายสินค้าเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่า ยอดการซื้อและการบริโภคสินค้าดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ข้อมูลจากการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมความเสี่ยงโชคของผู้บริโภคไทยในการส่งรหัสลุ้นโชคของสินค้าต่างๆ ยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าในคนไทย 100 คน จะมี 44 คนที่เคยเข้าร่วมการเสี่ยงโชคในกิจกรรมทางการตลาดประเภทนี้ (ร้อยละ 44.2) และร้อยละ 42 ของคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความถี่ในการส่งชิงโชคถึง 1-3 ครั้งต่อเดือน ในขณะที่ร้อยละ 39 ของคนไทยเห็นว่า การเสี่ยงโชคแบบนี้ก็เหมือนกับการเล่นหวยแบบไม่ผิดกฎหมาย และอีกร้อยละ 30.1 มองว่าเป็นการคินกำไรให้กับ

ผู้บริโภค⁹ นอกจากนี้ คนไทยโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนยอมรับว่ากิจกรรมการส่งเสริมการขายด้วยวิธีเสียงโชค ส่งผลให้ต้องซื้อสินค้าดังกล่าวในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น^{9,10,11,12}

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสียงโชค นอกจากเพิ่มการซื้อและการบริโภคสินค้าแล้ว ยังกำลังเป็นที่นิยมและยอมรับได้ของคนไทย

จะเกิดอะไรขึ้นหากการเสียงโชคเป็นที่นิยมของเยาวชนไทยและได้รับการยอมรับจากสังคมไทย?

- ผลกระทบต่อตนเอง

การเสียงโชคทำให้ผู้เข้าร่วมมีการตอบสนองเช่นเดียวกับการเล่นพนัน จึงเกิดการเสพติดอาจมีปัญหาด้านสุขภาพและหนี้สินตามมาได้

กิจกรรมการร่วมสนุกแล้วได้รางวัล เช่น การผจญภัยหรือการพนันเข้าไปในการจัดกิจกรรมให้รางวัลด้วยการเสียงโชคจะเพิ่มการบริโภคสูงกว่าการจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่นๆ เพราะสมองมนุษย์จะถูกกระตุ้นและตอบสนองต่อการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ได้สูง และทำให้เกิดความงมงายติดต่อดราสินค้า รู้สึกติดที่จะต้องร่วมกิจกรรม หมกมุ่น และอยากซื้อสินค้ามาบริโภคซ้ำแล้วซ้ำอีก^{13,14} การเสียงโชคทำให้ผู้บริโภคมีการตอบสนองเช่นเดียวกับการเล่นการพนัน นั่นคือ มองการซื้อสินค้าเป็นการลงทุนจึงบริโภคสินค้าเกินความจำเป็นเพื่อหวังรางวัล¹⁵ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคบริโภคสินค้าที่มีการส่งเสริมการขายดังกล่าวมากเกินไปเกินความจำเป็น¹²⁻¹³ หากสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีผลต่อสุขภาพก็จะส่งผลให้เกิดฟันผุ¹⁶ และภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน² ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพที่มีความสัมพันธ์หรือก่อให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต่อไปในระยะยาว เช่น โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดหัวใจ และโรคมะเร็ง¹⁷ และโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมีต้นทุนทางการแพทย์ที่คิดเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงถึง 47,315 ล้านบาท¹⁷ นอกจากนี้ จากผลการทดลองเรื่องความสัมพันธ์ของการเสียงโชคและขนาดของรางวัล พบว่าเยาวชนมักเสียงโชคความถี่เพิ่มขึ้นเมื่อของรางวัลมีมูลค่าสูง ซึ่งก่อให้เกิดหนี้สินที่มากขึ้นตามไปด้วย¹⁹

การเสียงโชคขัดขวางการพัฒนาสมองของเด็กและเยาวชนอย่างถาวร

การเสียงโชคมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันกับการพนัน ซึ่งปัจจุบันการติดพนันเป็นโรคทางจิตเวชชนิดหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มโรคเดียวกับการติดสารเสพติด²⁰ ด้วยการให้รางวัลที่มีมูลค่าสูงและมีการโฆษณาทุกช่องทางสื่อสาร เมื่อเด็กและเยาวชนเปิดรับการโฆษณาจะกระตุ้นสมองทำให้สมองหลังสารความสุขลงที่เรียกว่า “โดปามีน” เกิดความรู้สึกตื่นเต้น ลุ้น และสนุก ซึ่งอาจทำลายระบบสมองบางส่วน¹⁵

ด้วยเหตุที่คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า การเสียงโชคไม่น่าจะมีผลที่เกี่ยวข้องกับความเสียงต่อปัญหาสุขภาพจิต ทำให้คนส่วนใหญ่มองว่า การเสียงโชคในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการเสียงโชคในรูปแบบการส่งเสริมการขาย เป็นการได้ประโยชน์โดยไม่มีผลเสีย

เช่น ได้ของแถมเป็นของรางวัล ในกรณีของเด็กผู้ปกครองจึงขาดความตระหนักที่จะป้องกันเด็กออกจากกิจกรรมเช่นนี้ ผลงานวิจัยจากสหรัฐอเมริกาในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาพบว่า ประสบการณ์ในวัยเด็กมีผลต่อการเล่นการพนัน โดยเด็กที่เคยได้รับลอตเตอรี่แบบชุดตอนเด็กๆ จะมีปัญหาจากการเล่นพนันในเวลาต่อมา และจะมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นการซื้อลอตเตอรี่แบบชุดเอง รวมทั้งซื้อลอตเตอรี่ในรูปแบบอื่นๆ มากกว่าเด็กที่ไม่เคยได้รับของขวัญดังกล่าว เมื่อถูกถามว่าพ่อแม่ทักท้วงบ้างไหม หรือคิดว่าการป้องกันการเล่นพนันในเด็กเป็นเรื่องสำคัญหรือไม่ วัยรุ่นกลุ่มนี้มักตอบว่าไม่ และยิ่งวัยรุ่นเคยได้รับลอตเตอรี่ชุดเป็นของขวัญตอนอายุน้อยเท่าไร ความรุนแรงของการเล่นพนันจะเป็นปัญหามากขึ้นเท่านั้น³ งานวิจัยชิ้นนี้สะท้อนให้เห็นว่าการที่เคยพบเห็นและลองเสี่ยงโชคในช่วงวัยเด็กหรือวัยรุ่นนั้นเกี่ยวข้องกับมุมมอง พฤติกรรม และเจตคติว่าการเล่นพนันเป็นเรื่องที่รับได้คือไม่เห็นแปลกที่จะเล่นพนัน และการได้ลองเสี่ยงโชคจากโอกาสที่ได้รับจากผู้ใหญ่สามารถส่งผลเสียและทำให้เด็กเกิดปัญหาติดการพนันเมื่อโตขึ้น

การเสี่ยงโชคทำให้เสียสุขภาพจิตและเป็นตัวนำทางให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่อบายมุขอื่นๆ

8

จากการสำรวจสถานการณ์การพนันของเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18-25 ปี พบว่าร้อยละ 67 ของเยาวชนมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชค และในเยาวชนที่มีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคนี้ มีจำนวนถึงร้อยละ 33 ที่เริ่มเสี่ยงโชคตั้งแต่ประถมศึกษา²² นอกจากนี้เยาวชนไทยจำนวน 49,244 คน ติดการพนัน²⁴ และในจำนวนนี้มีเยาวชนถึง 46,583 คน ที่มีปัญหาจากการเล่นพนัน⁴ ถ้าวัยรุ่นเล่นพนันจะทำให้เกิดโรคซึมเศร้าได้ถึงร้อยละ 47.9 และผู้ใหญ่ที่เริ่มเล่นพนันตอนเด็กจะมีอัตราการดื่มสุราถึงร้อยละ 61.6 การติดสุราร้อยละ 30 และการติดสารเสพติดอย่างใดอย่างหนึ่ง ร้อยละ 35.3²⁵ เนื่องจากการจัดกิจกรรมให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคเป็นรูปแบบหนึ่งของการพนันแบบฉลากหรือล็อตโต้²⁶ หากเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอาจทำให้มีโอกาสติดสุรา 6 เท่า สูบบุหรี่ 6.7 เท่า ติดยาเสพติด 4.4 เท่า²⁷ มีภาวะซึมเศร้า เครียด และฆ่าตัวตาย 10.4 เท่า²⁴ การใช้ความรุนแรง และการก่ออาชญากรรม ได้มากกว่าเยาวชนที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม²⁸

● ผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ

ผู้เล่นการพนันจะมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างโดยเฉพาะในครอบครัว²⁹ และมีแนวโน้มประสบปัญหาทางการเงินภาวะล้มละลาย และเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม ทำให้เกิดความไม่สงบในสังคม^{27,30,31} เช่น กรณีการลักขโมยฝาเครื่องดื่มที่มีรสหวานในร้านค้า เพื่อส่งฝาไปชิงโชคและส่งผลให้พนักงานขายต้องถูกหักค่าจ้าง³² ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ก่อผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง โดยไม่ได้จำกัดอยู่แค่ผู้ที่เล่นการพนันหรือครอบครัวเท่านั้น อีกทั้งเยาวชนที่เล่นพนันมีโอกาสใช้ความรุนแรงถึง 3 เท่าและก้าวร้าวมากกว่าเยาวชนที่ไม่เคยเล่นการพนัน^{33,34} ปัญหาเยาวชนใช้ความรุนแรงและมีพฤติกรรมก้าวร้าวทำให้เด็กและเยาวชนขาดศักยภาพในการเรียนรู้และในระยะยาว จะทำให้คนขาดคุณภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและทัดเทียมกับประเทศอื่น

2

ประโยชน์ที่ได้รับจากมาตรการควบคุมการให้รางวัล ด้วยการเสี่ยงโชค

ประเทศไทยมีมาตรการควบคุมการให้รางวัลด้วยวิธีการเสี่ยงโชค แล้วจะได้อะไร?

1. ช่วยปกป้องคุ้มครองคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแผนชาติและข้อบังคับสภาการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศ

หากมีการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค จะสามารถปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และได้ให้การรับรองสิทธิของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครอง รัฐบาลจึงมีภารกิจในการดำเนินการให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอย่างเคร่งครัด³⁵ นอกจากนี้ การคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจยังเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในด้านการเสริมสร้างและการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12³⁶ และข้อบังคับสภาการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านสังคม กำหนดให้มีการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นเด็กและเยาวชนให้สัมฤทธิ์ผล³⁷ อีกทั้งแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติซึ่งเป็นนโยบายของทางรัฐบาลที่จะปกป้องคุ้มครองเด็กให้รอดพ้นการแสวงหาผลประโยชน์ทุกรูปแบบ เพื่อสนับสนุนและพัฒนาการที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย³⁸ นอกจากนี้ ยังทำให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ โดยการใช้เวลาว่างไปทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสื่อสารกับผู้อื่น การคิดและการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการให้ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตใจมากกว่าวัตถุ เป็นต้น

2. ลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาลและสังคมไทย

ในกรณีสินค้าที่มีผลต่อสุขภาพจัดกิจกรรมด้วยวิธีการเสี่ยงโชค อาจก่อให้เกิดการบริโภคมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ซึ่งส่งผลต่อการเกิดภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน และโรคติดต่อไม่เรื้อรังของผู้บริโภคดังกล่าวข้างต้น ข้อมูลจากการศึกษาผลกระทบในเชิงเศรษฐศาสตร์และคุณภาพชีวิตจากโรคอ้วนในประเทศไทย พบว่า ต้นทุนรวมต่อสังคมของภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนมีมูลค่า 12,142 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 0.13 ของ GDP โดยแบ่งเป็นต้นทุนทางตรงจากค่ารักษาพยาบาลมีมูลค่า 5,584 ล้านบาทและต้นทุนทางอ้อมจากการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรและการขาดงานมีมูลค่ารวม 6,558 ล้านบาท⁷ ในขณะที่การเป็น

โรคติดต่อไม่เรื้อรัง ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคหัวใจและหลอดเลือด และโรคมะเร็งก่อให้เกิดมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจถึง 2.8 แสนล้าน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.1% ของ GDP⁴⁰ หากมีการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสียงโชคโดยเฉพาะในสินค้าที่มีผลต่อสุขภาพรัฐจะสามารถนำเงินค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ไปพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ ได้อีกมากมาย

3. เพิ่มรายได้ให้แก่ภาครัฐ

หากมีการควบคุมการจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยวิธีเสียงโชค โดยใช้มาตรการภาษี เช่น การจัดเก็บภาษีในการขอใบอนุญาต การจัดเก็บภาษีจากผู้จัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสียงโชค ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของมูลค่าของรางวัล การเก็บภาษีจากผู้ได้รับของรางวัลโดยคิดเป็นร้อยละ 29 ของมูลค่ารางวัล ยกตัวอย่างเช่น หากของรางวัลที่ 1 เป็นรถยนต์เมอร์เซเดส-เบนซ์ เอสแอลเค-คลาส (Mercedes Benz SLK-Class) ราคา 3,490,000 บาท ผู้จัดกิจกรรมฯ จะต้องเสียภาษี 1,396,000 บาท ในขณะที่ผู้ได้รับของรางวัลจะต้องเสียภาษีเป็นจำนวน 1,012,100 บาท ซึ่งเงินส่วนนี้เป็นรายได้ที่ภาครัฐจะได้รับเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศต่อไป

10

3

ความเป็นไปได้ของมาตรการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสียงโชค

ใครๆ ก็มักกฎหมายเข้มงวดควบคุม : ตัวอย่างกฎหมายจากต่างประเทศ

ในต่างประเทศมีการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสียงโชคอย่างเข้มงวดและจริงจัง⁴¹ เช่น ประเทศออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สวีเดน สหรัฐอเมริกา กำหนดให้การจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยวิธีเสียงโชคต้องมีการขออนุญาตก่อนจัดกิจกรรมฯ และต้องมีคณะกรรมการควบคุมดูแลในการจัดกิจกรรมนั้นๆ ในขณะที่ประเทศเบลเยียม นอร์เวย์ และสวีเดน กำหนดให้การจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยวิธีเสียงโชคจะต้องเป็นไปเพื่อการกุศลและเป็นประโยชน์ต่อสังคมเท่านั้น ในส่วนการกำหนดค่าธรรมเนียมประเทศออสเตรเลียกำหนดค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตตามสัดส่วนของมูลค่ารางวัล สำหรับประเทศเนเธอร์แลนด์และโปรตุเกส กำหนดให้มีการเรียกเก็บภาษีโดยคิดจากมูลค่าของรางวัลจากผู้จัดในอัตราที่สูงมาก (ร้อยละ 40.85 และ ร้อยละ 45 ตามลำดับ) อีกทั้งยังเรียกเก็บภาษีจากผู้ได้รับรางวัลด้วยโดยผู้ได้รับรางวัลจะต้องเสียภาษีร้อยละ 29 ของมูลค่าของรางวัล นอกจากนี้ประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดให้ผู้กระทำผิด ฝ่าฝืน หรือละเมิดกฎหมายมีโทษทางอาญาคือ ปรับไม่เกิน 450,000 ยูโร และจำคุกไม่เกิน 3 ปี รวมทั้งต้องรับโทษตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องตามแต่ละฐานความผิดอีกด้วย

กรณีที่ผู้บริโภคจะเข้าร่วมกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค พบว่า ประเทศสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และตุรกี กำหนดให้ผู้เข้าร่วมไม่ต้องซื้อสินค้าและเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้ฟรี โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการสื่อสารเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียกำหนดชัดเจนในเรื่องของจำนวนครั้งของการสื่อสารเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมว่า ส่งข้อความเพียง 1 ครั้ง เพื่อยืนยันเจตนาการเข้าร่วมกิจกรรม และในส่วนของความถี่ในการจัดกิจกรรมการให้รางวัลการส่งเสริมการขายด้วยวิธีเสี่ยงโชคพบว่า ประเทศเนเธอร์แลนด์กำหนดให้ 1 ปี มีการจัดกิจกรรมฯ ได้ไม่เกินกว่า 20 ครั้ง

ในส่วนของข้อกำหนดสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ห้ามจัดกิจกรรมการเสี่ยงโชค พบว่า สหรัฐอเมริกาห้ามสินค้าประเภท เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ ผลิตภัณฑ์นม ธนาकार และการประกัน ด้านของรางวัล พบว่า ประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้รางวัล ต้องไม่เกิน 20 เท่าของมูลค่าสินค้า และมูลค่าของรางวัลทั้งหมดต้องไม่เกินร้อยละ 2 ของยอดขายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียและเยอรมนีระบุว่า รางวัลต้องไม่กีดกันทางจิตวิทยาเพื่อจูงใจหรือกดดันให้ผู้บริโภคเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เช่น รางวัลที่มีมูลค่าสูง ส่วนในประเทศออสเตรเลียกำหนดว่า รางวัลที่เป็นการท่องเที่ยว ต้องระบุรายละเอียดทั้งหมดของการท่องเที่ยวไว้ด้วย และห้ามให้รางวัลที่เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ อาวุธ การผ่าตัดศัลยกรรม หรือสินค้าอันตราย เป็นต้น ในส่วนการจับรางวัลนั้นพบว่า ประเทศออสเตรเลียและอิตาลีห้ามจับรางวัลโดยการใช้วิธีทางอิเล็กทรอนิกส์และต้องมีสักขีพยานที่เป็นกลางและเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ

อย่างไรก็ตาม การโฆษณาการจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยวิธีเสี่ยงโชค โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดรายละเอียดไว้อย่างชัดเจนว่า โฆษณาการจัดกิจกรรมฯ ต้องระบุเงื่อนไขรายละเอียด เลขที่ใบอนุญาต และเงื่อนไขทั้งหมดของกิจกรรมรวมทั้งโอกาสในการได้รับรางวัล⁴² ห้ามใช้คำในการโฆษณา เช่น “โชค โชคดี” ห้ามใช้รางวัล เช่น เช็ครถนาकारแบบจำลอง ในการสื่อสารยกเว้นกำกับไว้ด้วยคำว่า “ตัวอย่าง” อีกทั้งให้มีข้อความเตือนว่า “การซื้อไม่ได้เพิ่มโอกาสในการได้รับรางวัล”

นอกจากนี้ การศึกษานโยบายในการจำกัดการพนันของประเทศนอร์เวย์ยังระบุว่า นโยบายในการควบคุมหรือจำกัดการพนัน นำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการเล่นพนันและปัญหาที่เกิดจากการเล่นพนัน⁴³ รัฐบาลทุกประเทศถือว่า “การเสี่ยงโชค คือการเล่นพนัน” และทุกประเทศใช้กฎหมายการพนันในการกำกับดูแล ดังนั้น มาตรการการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคจึงมีความจำเป็นทั้งทางการเก็บภาษี การอนุญาตทางกฎหมายการป้องกันคุ้มครองผู้บริโภค และมาตรการทางเศรษฐกิจและสังคมกำกับดูแล⁴⁴

ประเทศไทยควรทำอย่างไร?

ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 453-460/2501 ได้ให้แนวทางการวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ชัดเจนว่าการเสี่ยงโชคเป็นเงื่อนไขหนึ่งของลักษณะการพนัน⁴⁵ และศาลฎีกาได้วางองค์ประกอบความผิดของการจัดให้มีการแถม พกหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคไว้ 4 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบข้อที่ 2 ได้วางแนวทางไว้ว่า ด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ เป็นวิธีการเล่นเสี่ยงโชคซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับการพนัน คือ อาศัยโชคหรือสิ่งที่คาดหมายไม่ได้มาใช้ในการเสี่ยง เพื่อมุ่งหวังผลรางวัลนั้น ไม่ต่างอะไรกับการเล่นพนัน⁴⁶

นอกจากนี้ การให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคกระตุ้นยอดขายด้วยวิธีร่วมกิจกรรมที่ง่าย มีโอกาสสูง และใช้ความถี่สูงในการจับรางวัล กลายเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมการเล่นเสี่ยงโชค การเล่นพนัน เพราะทำให้คนรอคอยโชคความสนุก คาดหวังที่จะได้สิ่งที่ต้องการโดยไม่ต้องเหนื่อย ไม่ต้องทำงาน หากประเทศไทยไม่มีมาตรการคุ้มครองใดๆ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน จึงเปรียบเสมือนการปล่อยให้เด็กและเยาวชนเล่นการพนันได้อย่างเสรี⁴⁷ ดังนั้น กลไกในการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค ได้แก่

12

1. ต้องควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคให้รวมอยู่ในพระราชบัญญัติการพนัน

เนื่องจากการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคทำให้ผู้เข้าร่วมมีการตอบสนองเช่นเดียวกับการเล่นพนัน และการพนันมีส่วนเปลี่ยนแปลงสมองได้เช่นเดียวกับยาเสพติด นอกจากนี้ การแยกกฎหมายเสี่ยงโชคออกจากการพนัน จะทำให้สังคมเข้าใจว่าการเสี่ยงโชคไม่ใช่การพนันและจะทำให้การให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคมีการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางร่างกาย (ปัญหาทางโภชนาการ) และสุขภาพทางจิตใจ (การเสพติด)⁴⁸ ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยควรร่วมร่างพระราชบัญญัติการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค พ.ศ.... เข้ากับ ร่างพระราชบัญญัติการพนันและแยกหมวดเฉพาะเรื่องการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคเพื่อสร้างความชัดเจนในการปรับเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของคนในสังคมไทยให้รับรู้และตระหนักว่า “การเสี่ยงโชค = การพนัน” และผลักดันด้วยการเสนอให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเข้าสู่คณะรัฐมนตรีเพื่อนำไปสู่กระบวนการพิจารณาออกกฎหมาย

2. ต้องควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคอย่างเข้มข้น

เมื่อรวมการควบคุมระหว่างกรให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคและการพนันแล้ว ควรมีการแก้ไขและเพิ่มเติมในบทบัญญัติร่างพระราชบัญญัติการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค พ.ศ... โดยปรับเป็นหมวดเฉพาะเรื่องการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค และให้มีกฎหมายที่รัดกุมและเข้มงวดในการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคโดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กและเยาวชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

หมวด	บทบัญญัติ	ปัญหาและอุปสรรค	การแก้ไขและเพิ่มเติม
หมวดทั่วไป	บทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค	เนื่องจากในร่างพระราชบัญญัติฯ ไม่กำหนดและระบุการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กและเยาวชน ทั้งที่ข้อมูลวิชาการยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า กิจกรรมการให้รางวัลการเสี่ยงโชค เป็นลักษณะของการพนันอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน	- เพิ่มบทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ที่ซื้อสินค้าหรือบริการที่จัดกิจกรรมเสี่ยงโชค โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กและเยาวชน
(นิยาม)	มาตรา 3	เนื่องจากการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคในหลายลักษณะเข้าข่ายการพนัน เช่น การส่ง SMS เพื่อชิงรางวัลในรายการโทรทัศน์	- เพิ่มบทนิยามของคำว่า “แถมพอก” “เสี่ยงโชค” และ “การพนัน” ให้ชัดเจนเช่น การแถมพอก คือ การให้ของแถม การเสี่ยงโชค คือ การให้ของรางวัล
(คณะกรรมการ)	มาตรา 4	เนื่องจากกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เพียงหน่วยงานเดียว แต่กิจกรรมการให้รางวัลการเสี่ยงโชคเกี่ยวข้องในหลายมิติและกระบวนการ เช่น การส่งเสริมการตลาด การคุ้มครองผู้บริโภค สุขภาพ ดังนั้น ควรมีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการในเรื่องนี้	- บัญญัติให้มี “คณะกรรมการ” ทำหน้าที่การกำกับควบคุมดูแลตั้งแต่การออกใบอนุญาตการตรวจสอบผู้ประกอบการของสินค้าที่มีการเสี่ยงโชคและการคุ้มครองผู้บริโภค

หมวด	บทบัญญัติ	ปัญหาและอุปสรรค	การแก้ไขและเพิ่มเติม
(การจัดให้มีการให้รางวัล)	มาตรา 6	เนื่องจากมาตรานี้ ยังขาดความชัดเจนวิธีการจัดให้มีกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค ข้อมูลการศึกษาวิจัยทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศพบว่า วิธีการออกรางวัล ความถี่ของการจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค ประเภทของรางวัล และมูลค่าของรางวัล มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมฯ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมฯ มากขึ้น ซึ่งเปรียบเสมือนปลุกฝังค่านิยมการเล่นการพนันให้แก่ประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดอัตราความถี่ที่เหมาะสม เช่น ห้ามออกรางวัลชั่วโมงรายสัปดาห์ เพื่อไม่ให้เกิดความมอมเมาประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน - กำหนดชนิดของสินค้าที่มีผลต่อสุขภาพ ไม่อนุญาตให้มีการเสี่ยงโชค - แก้ไขของรางวัล โดยออกเป็นระเบียบข้อบังคับกำหนดมูลค่าของรางวัลไม่ให้สูง และให้กำหนดเป็นสัดส่วนที่ชัดเจนว่า รางวัลมีมูลค่าไม่เกิน 20 เท่าของราคาสินค้า - กำหนดมูลค่าของรางวัลทั้งหมด ต้องไม่เกินร้อยละ 2 ของยอดขายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในช่วงจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค - ต้องระบุของรางวัลให้ชัดเจน - ห้ามให้รางวัลที่เป็นอันตรายหรือมีผลต่อสุขภาพ เช่น แอลกอฮอล์ บุหรี่ อาวุธ การผ่าตัดศัลยกรรม หรือสินค้าอันตราย - กำหนดวิธีการออกรางวัลให้มีความโปร่งใส เช่น ห้ามใช้การสุ่มด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์

หมวด	บทบัญญัติ	ปัญหาและอุปสรรค	การแก้ไขและเพิ่มเติม
	<p>มาตรา 9 (การโฆษณา)</p>	<p>กระทรวงมหาดไทยไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการโฆษณาและการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้น การให้หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการโฆษณาและการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น สคบ. เข้ามาร่วมเป็นผู้ดำเนินการด้วยจะช่วยแก้ไขปัญหานี้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการควบคุมการโฆษณาสินค้าที่มีการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค โดยกำหนดมาตรการห้ามโฆษณาในสินค้าที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนและให้มีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภค - ระบุให้ชัดเจนว่าหน่วยงานได้รับบทบาทในเรื่องการควบคุมการโฆษณา - ระบุรายละเอียด เงื่อนไขในการโฆษณา และข้อความเตือนในการโฆษณาให้ผู้บริโภคได้รับรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงเลขที่การอนุญาตตาม พ.ร.บ. การพนัน เพื่อให้สังคมรับรู้ว่าเป็นการพนัน 2. ระบุโอกาสในการได้รับรางวัลมีจำนวนเท่าไรและ 3. ห้ามมีข้อความกระตุ้นให้เกิดการมอมเมาประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน
<p>หมวด 2 การออกใบอนุญาต</p>	<p>มาตรา 13 (ค่าธรรมเนียม)</p>	<p>การจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมต่ำเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคมากขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตตามสัดส่วนของมูลค่าของรางวัลและวุฒิในการจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

หมวด	บทบัญญัติ	ปัญหาและอุปสรรค	การแก้ไขและเพิ่มเติม
			<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดสัดส่วนการจ่ายภาษีผู้ได้รับของรางวัล ไม่น้อยกว่าร้อยละ 29 ของมูลค่าของรางวัล - กำหนดการเรียกเก็บภาษีจากผู้จัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของมูลค่าของรางวัล - กำหนดการเรียกเก็บภาษีรายได้ที่เพิ่มมาจากยอดขายในช่วงจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคของผู้จัดฯ โดยจัดเก็บภาษีอัตราก้าวหน้า - กรณีผู้จัดฯ ออกภาษีแทนให้แก่ผู้ได้รับรางวัล ให้ถือภาษีที่จ่ายแทนเป็นรางวัล
	มาตรา 14 (เกณฑ์การออกใบอนุญาต)	ปัจจุบันมีการจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคเป็นประจำ ซึ่งถือเป็นการมอมเมาประชาชน	- ระยะเวลาในการอนุญาตควรปรับลดลงไม่ควรถึง 1 ปี และต้องมีรายละเอียดเกณฑ์การออกใบอนุญาต
หมวด 3 บทลงโทษ	มาตรา 16	บทลงโทษไม่รุนแรง	- เพิ่มบทลงโทษทางอาญาและปกครอง
	มาตรา 17	ขาดการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชน	- เพิ่มมาตรการลงโทษผู้ประกอบการที่ปล่อยให้เด็กและเยาวชนเข้ามาร่วมเล่นเสี่ยงโชค

กระทรวงมหาดไทยควรเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้กับหน่วยงานที่ได้รับการจัดตั้งให้เป็น “คณะกรรมการกำกับการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค” อันได้แก่ ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และองค์กรผู้บริโภคที่ไม่แสวงหากำไร รวมทั้งให้มีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตลาด ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค และด้านกฎหมาย โดยให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ดำรงตำแหน่งเลขานุการของคณะกรรมการฯ ชุดนี้”

นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงกลไกในการนำร่างพระราชบัญญัติฯ ไปสู่การปฏิบัติด้วย โดยให้มีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคในการจัดทำร่างกฎหมาย เพื่อให้ทุกหน่วยงานได้รับรู้รับทราบ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีมาตรการควบคุมกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากสินค้าออนไลน์ในอนาคตอาจไม่มีตัวตนสินค้าการจัดกิจกรรมเสี่ยงโชคให้มีการศึกษาประเมินผลกระทบของการออกกฎหมายฉบับดังกล่าวไว้ล่วงหน้า เนื่องจากในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่การออกกฎหมายกฎกระทรวงจะต้องมีการประเมินผลกระทบจากภาคส่วนต่างๆ ด้วย และควรมีมาตรการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีการตลาดสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม กระทรวงมหาดไทยต้องกำหนดระเบียบข้อบังคับให้ชัดเจน อาทิ เกณฑ์เทียบราคาของผลิตภัณฑ์ว่า ผู้บริโภคเสี่ยงได้ไม่เสี่ยงเสีย

4

คำถามและคำตอบเกี่ยวกับมาตรการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

การเสี่ยงโชคคือการพนัน?

ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 453-460/2501 ได้ให้แนวทางการวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ชัดเจนว่า การเสี่ยงโชคเป็นเงื่อนไขหนึ่งของลักษณะการพนัน⁴⁵ และศาลฎีกาได้วางองค์ประกอบความผิดของการจัดให้มีการแถมพหหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การจัดให้มีการแถมพหหรือรางวัล 2. ด้วยวิธีการเสี่ยงโชค 3. การประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ และ 4. การไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน โดยองค์ประกอบข้อที่ 2 ได้วางแนวทางไว้ว่า ด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ เป็นวิธีการเล่นเสี่ยงโชคซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับการพนัน คือ อาศัยโชคหรือสิ่งที่คาดหมายไม่ได้มาใช้ในการเสี่ยงเพื่อมุ่งหวังผลรางวัลนั้น ไม่ต่างอะไรกับการเล่นพนัน⁴⁶

อย่างไรก็ตาม การวางเงินหรือแทงพนันเพื่อโอกาสที่จะชนะและได้รับเงินรางวัล ซึ่งสามารถแปลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสามองค์ประกอบคือ 1. การวางเดิมพัน (Consideration) 2. โชคดีหรือความบังเอิญ (Chance) และ 3. เงินหรือของ

รางวัลตอบแทน (Prize) หากองค์ประกอบใดขาดหายไปกิจกรรมที่ยังเป็นข้อสงสัยอยู่นั้นจะไม่ถือว่าเป็นการพนัน ในขณะที่กฎหมายในประเทศสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกากำหนดการจัดกิจกรรมเสี่ยงโชคอยู่ภายใต้เงื่อนไข “No purchase required” หรือ “No purchase necessary” คือ ผู้บริโภคสามารถร่วมกิจกรรมเสี่ยงโชคได้โดยไม่ต้องซื้อสินค้า เพื่อให้ขาดองค์ประกอบของการพนันเรื่อง “การวางเดิมพัน (Consideration)” ดังนั้น กรณีการจ่ายเพื่อให้ได้สิทธิเสี่ยงโชคไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน ถือว่ามี การวางเดิมพัน (Consideration) และถือเป็นการพนัน⁴

นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสำรวจสถานการณ์การเสี่ยงโชคผ่านข้อความสั้นทางโทรศัพท์มือถือ (SMS) ยังระบุว่า การเสี่ยงโชคผ่าน SMS ถือเป็นสิ่งที่ใช้ทดแทนการพนัน โดยผู้ประกอบการจะหาทางใช้วิธีการนำเสนอการเสี่ยงโชคในรูปแบบต่างๆ โดยให้ผู้ชมร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกรับของรางวัล และส่ง SMS เสียค่าใช้จ่าย 3 บาทและ 6 บาท รูปแบบการส่ง SMS เหล่านี้ล้วนเข้าข่ายการพนันทั้งสิ้น³ อีกทั้ง จากการสำรวจสถานการณ์การพนันของเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18-25 ปี พบว่า เยาวชนเรียกการส่งข้อความสั้นชิงรางวัล การส่งข้อความสั้น (SMS) ทายผลในรายการวิทยุหรือทีวีว่า การพนันยุคใหม่²²

18

ดังนั้น นิยามของการเสี่ยงโชคทั้งในเชิงกฎหมาย การศึกษาวิจัย และทัศนคติของเยาวชน ต่างระบุตรงกันว่า การเสี่ยงโชคคือการพนันเพราะมีการซื้อสินค้า (เปรียบเสมือนการวางเดิมพัน) การใช้โอกาส (การจับฉลากหาผู้ได้รับรางวัล) และมีของรางวัล ยิ่งไปกว่านั้น ข้อมูลทางวิชาการด้านสมองและจิตวิทยาสามารถยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า การเสี่ยงโชคด้วยการใช้รางวัลล่อใจที่มีราคาสูงเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนให้รู้สึกตื่นเต้นและเร้าใจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนโครงสร้างของสมองและเกิดการเสพติดเสมือนการเล่นพนัน การเสี่ยงโชคจึงถือเป็นการพนันรูปแบบหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน

การเสี่ยงโชคเป็นการมอมเมาเด็กและเยาวชนได้อย่างไร?

คำว่า “มอมเมา” ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ทำให้หลงผิดทำให้หมกมุ่นในทางที่ผิด หลักฐานทางวิชาการเกี่ยวกับการเสี่ยงโชคระบุว่า กิจกรรมการร่วมสนุกแล้วได้รางวัล เช่น การผจญเกมหรือการพนันเข้าไปในการส่งเสริมการขาย ทำให้ผู้บริโภครู้สึกติดที่จะต้องร่วมกิจกรรม หมกมุ่น และอยากซื้อสินค้ามาบริโภคซ้ำแล้วซ้ำอีก¹³⁻¹⁴ นอกจากนี้ โฆษณาการเสี่ยงโชคหรือการพนันทำให้วัยรุ่นรับรู้ว่าการพนันนำไปสู่ชัยชนะได้ง่าย (กล่าวคือ ได้รางวัลหรือเงินง่าย) และการพนันสนุก เพลิดเพลิน ไม่ทำให้เกิดความวิตกกังวล และสร้างความบันเทิงในการใช้ชีวิต อีกทั้ง การพนันทำให้เกิดความละเลยในการศึกษาเล่าเรียนหรือการทำงานในชีวิตจริงด้วย⁵³

ดังนั้น การเสี่ยงโชคเป็นกิจกรรมที่ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนเกิดความหมกมุ่น และการโฆษณามีเนื้อหาทำให้เข้าใจผิด อาจกล่าวได้ว่า การเสี่ยงโชคเป็นการพนันที่สามารถมอมเมาเด็กและเยาวชนได้

เกณฑ์อะไรที่ใช้ตัดสินว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสุขภาพ?

ผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสุขภาพ หมายถึงสินค้าหรือบริการที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ หากบริโภคมากเกินไปซึ่งอาจจะทำให้คุณภาพชีวิตลดลงและมีรายจ่ายทางด้านสุขภาพตามมา⁵⁴ เช่น องค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ การบริโภคอาหารที่มีน้ำตาล ไขมัน และโซเดียมสูง เป็นปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง⁵⁵ ในขณะที่มาตรการควบคุมการเสี่ยงโชคของประเทศสหรัฐอเมริกาห้ามสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ ผลิตภัณฑ์นม ธนาคาร และการประกัน จัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย⁴⁰ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการให้รางวัลด้วยวิธีเสี่ยงโชคมีผลต่อการบริโภคสินค้า ดังนั้นมาตรการควบคุมฯ ต้องคำนึงถึงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสุขภาพด้วย

ใครควรมีส่วนร่วมในการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคบ้าง?

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการควบคุมการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค โดยให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการกำกับการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค” ซึ่งมีคณะกรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงสาธารณสุขสำนักงานกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และองค์กรผู้บริโภคที่ไม่แสวงหากำไร รวมทั้งให้มีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตลาด ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค และด้านกฎหมาย ได้มีโอกาสเข้าร่วมเป็นกรรมการในชุดดังกล่าวด้วย และให้เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เป็นเลขานุการของคณะกรรมการฯ เนื่องจากสคบ. มีความเชี่ยวชาญระเบียบในการควบคุมการโฆษณาและการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคเป็นอย่างดี นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ต้องเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบตามร่างกฎหมายนี้ และในส่วนของการออกใบอนุญาตให้เป็นหน้าที่ของพาณิชย์จังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- ¹จักรกฤษณ์ รักชิตโต เจ้าพนักงานปกครอง สำนักการสอบสวนและนิติการ กระทรวงมหาดไทย. สถิติการขออนุญาตการจัดให้มีการแกมพอกและหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการใดๆ ในช่วงเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2558 และ มกราคม-กันยายน 2559. รายงานการประชุมคณะทำงานวิชาการเพื่อพัฒนาและติดตามมาตรการควบคุมการส่งเสริมการขายด้วยวิธีการเสี่ยงโชค ครั้งที่ 2/2559 วันพฤหัสบดี ที่ 27 ตุลาคม 2559 เวลา 13.30-16.30 น. ณ ห้องประชุม มสช. 1 มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- ²พงศ์ธร จันทรรัตน์. รายงานความคืบหน้าการขับเคลื่อนมาตรการควบคุมการส่งเสริมการขายด้วยวิธีการเสี่ยงโชค. PPT นำเสนอในการประชุมหารือ เรื่อง การขับเคลื่อนการจัดการเครื่องดื่มชาเขียวที่ส่งเสริมการตลาดด้วยการชิงโชควันศุกร์ที่ 20 พฤศจิกายน 2559 เวลา 9.30-12.00 น. ณ ห้องประชุมใหญ่ ชั้น 3 สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข
- ³จุฑิมาศ สุกใส. การสำรวจสถานการณ์การเสี่ยงโชคผ่านข้อความสั้นทางโทรศัพท์มือถือ (SMS), 2555.
- ⁴ศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. แนวทางการกำกับการส่งเสริมการขายด้วยวิธีการเสี่ยงโชค, 2559
- ⁵Philip Kotler. Marketing Management Millenium Edition, 10thed. New Jersey: Pearson Custom Publishing, 2002.
- ⁶ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. การส่งเสริมการขาย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2534.
- ⁷มาร์เก็ตอินโฟ. ตลาดน้ำผลไม้ ตลาดเครื่องดื่มฟิงชันน้ำตาลรีจค์ และตลาดเครื่องดื่มน้ำอัดลม. นนทบุรี: มาร์เก็ตอินโฟ แอนด์คอมมิวนิเคชั่น; 2557.
- ⁸เอเชียพลัส ซีเคียวริตี้. อิชิตัน เจ้าตลาดชาเขียวของไทย [อินเทอร์เน็ต]. 2560. [เข้าถึงเมื่อ 5 มกราคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: http://inv4.asiaplus.co.th/web_rsearch/doc/2014/03/lchi_570318.pdf
- ⁹ศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. การสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมการเสี่ยงโชคของผู้บริโภคไทย, 2557.

- ¹⁰ ภูรี เบ็ญจโสภณ. ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มเอสโคล่าของผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบุรี [จุลนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต]. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2556.
- ¹¹ เนติวุฒิ หมั่นพินิจ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคชาเขียวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ [การค้นคว้าอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2548.
- ¹² Leslie M F, Levine J L, Loughlin E S and Pechmann C. Adolescents' Psychological & Neurobiological Development: Implications for Digital Marketing. Memo prepared for The Second NPLAN/BMSG Meeting on Digital Media and Marketing to Children. June 29 & 30, 2009.
- ¹³ Zichermann G, Linder J. Game-based marketing: inspire customer loyalty through rewards, challenges, and contests. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.; 2010.
- ¹⁴ Weng CB, Qian RB, Fu XM, Lin B, Han XP, Niu CS, Wang YH. Gray matter and white matter abnormalities in online game addiction. Eur J Radiol. 2013 Aug;82(8):1308-12. doi: 10.1016/j.ejrad.2013.01.031. Epub 2013 Mar 6.
- ¹⁵ พรจิรา ปรีวัชรกุล. แกะรอยหยักสมองมองผลกระทบของการพนัน. นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2559.
- ¹⁶ สุณี วงศ์คงคาเทพ และคณะ. ศึกษาแบบแผนพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารหวานที่มีอิทธิพลต่อปัญหาฟันผุและโรคอ้วนในเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปี. 2548.
- ¹⁷ ทักษพล ธรรมรังสีและคณะ. รายงานสถานการณ์โรค NCDs วิถีอุตสาหกรรม วิถีอุตสาหกรรม. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2557.
- ¹⁸ ทักษพล และคณะ. อ้วนทำไม ทำไมไม่อ้วน: สถานการณ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนในประชากรไทย. วารสารสาขาการสาธารณสุข. 2554 มกราคม-กุมภาพันธ์ (20)1: 124-142.
- ¹⁹ Crewe-Brown C, Blaszczynski A and Russell A. Prize level and debt size: impact on gambling behaviour. J Gambl Stud. 2014 Sep;30(3):639-51.
- ²⁰ AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION 2013. Gambling disorder. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-5. 5th ed. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.

- ²¹Kundu, P. V., PILVER, C. E., Desai, R. A., Steinberg, M. A., Rugle, L., Krishnan-SARIN, S. and Potenza, M. N. Gambling-Related Attitudes and Behaviors in Adolescents Having Received Instant (Scratch) Lottery Tickets as Gifts. *Journal of Adolescent Health*.2013, 52, 456-464.
- ²²การสำรวจสถานการณ์การพนันของเยาวชน.
- ²³สาวิตรีอัษณางค์กรชัย, เอ็ดเวิร์ดแม็กนิล และนพพรตันติรังสี. รายงานผลการศึกษาเบื้องต้นการสำรวจระดับชาติวิทยาสุขภาพจิตของคนไทยระดับชาติปี 2556 หมวดการพนันและการใช้ยาสูบ. หน่วยระดับชาติวิทยาศาสตร์แพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2556.
- ²⁴Assanangkornchai S, Mcneil BE, Tantriangsee N, Kittirattanapaiboon P and Thai National Mental Health Survey Team. Gambling disorders, gambling type preferences, and psychiatric comorbidity among the Thai general population: Results of the 2013 National Mental Health Survey. *Journal of Behavioral Addictions*.201, 5(3):410–418.
- ²⁵Lynch W, Maciejewski P, Potenza M and MD P..Psychiatric Correlates of Gambling in Adolescents and Young Adults Grouped by Age at Gambling Onset. *Arch Gen Psychiatry*.2004, 61, 1116-1122.
- ²⁶ศรีณยพงศ์ เทียงธรรม.Lotto Marketing: การตลาดแบบเสี่ยงโชค. บทสัมภาษณ์. นิตยสารมาร์เก็ตทีเยอร์ (Marketeer), 2557.
- ²⁷Petry NM, Stinson FS and Grant BF. Comorbidity of DSM-IV pathological gambling and other psychiatric disorders: results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *The Journal of clinical psychiatry*.2005;66(5):564-74.
- ²⁸สุพร อภินันทเวช. เยาวชนกับการพนัน ในมุมมองของจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2554.
- ²⁹Dowling N. The impact of gambling problems on families.AGRC Discussion paper No.1, 2014. Australia gambling research center, November 2014.
- ³⁰Reith G. Research on the social impacts of gambling.Edinburgh:The Scottish Center for Social Research; 2006
- ³¹Rell J, Fedele M. Gambling in Connecticut: Analysing the economic and social impacts. New Jersey: Spectrum Gaming Group; 2009.
- ³²เรื่องเล่าเช้านี้. มินิมาร์ทเมืองภูเก็ตโดนถูกคนหัวใส ดอดขโมยฝอยอิซตันส่งชิงเบนซ์. เรื่องเล่าเช้านี้ [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2558]. เข้าถึงได้จาก: <http://morning-news.bectero.com/social-crime/17-Mar-2015/34581>

- ³³Roberts A, Coid J, King R, Murphy R, Turner J, Bowden-Jones H, Du Preez K P and Landon J. Gambling and violence in a nationally representative sample of UK men. *Addiction*. 2016 Dec; 111(12):2196-2207.
- ³⁴Studer J, Baggio S, Mohler-Kuo M, Simon O, Daeppen JB and Gmel G. Latent Class Analysis of Gambling Activities in a Sample of Young Swiss Men: Association with Gambling Problems, Substance Use Outcomes, Personality Traits and Coping Strategies. *J Gambl Stud*. 2016 Jun; 32(2):421-40.
- ³⁵อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)
- ³⁶แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอน 115ก 30 ธันวาคม 2559.
- ³⁷ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 ตอนพิเศษ 279 ง 3 พฤศจิกายน 2558.
- ³⁸คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559. (ผนวกรวมนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” พ.ศ.2550-2559 กับยุทธศาสตร์จังหวัดนำร่องสำหรับเด็กและเยาวชน)
- ³⁹มนตรีธรรม์ ถาวรเจริญทรัพย์ และคณะ. การศึกษาผลกระทบในเชิงเศรษฐศาสตร์และคุณภาพชีวิตจากโรคอ้วนในประเทศไทย. โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ: นนทบุรี, 2554
- ⁴⁰สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. รายงานภาระโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย พ.ศ.2556. นนทบุรี: เดอะกราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด, 2558.
- ⁴¹Wilks J Bailey C, Croxon S, Dunn HA, Pink SW, van Schaik R. Prize promotions across the world handbook. DLA Piper; 2014.
- ⁴²Tywanda H L and Laura C M. Playing the Game by the Rules: A Practical Guide to Sweepstakes and Contest Promotions. *Franchise Law Journal*, Volume 29, Number 1, Summer 2009.
- ⁴³Rossov land Bang Hansen M. Gambling and gambling policy in Norway-an exceptional case. *Addiction*. 2016 Apr; 111(4):593-8.
- ⁴⁴ชาม เชื้อสถาปนศิริ, สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ (สวส.) หวยชาเขียว: รัฐต้องยอมเปลี่ยนแปลง? (ตอนที่ 1). คอลัมน์ สนามวิจารณ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2558.

- ⁴⁵คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 453-460/2501. ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา. [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 27 ธันวาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก: <http://deka.supremecourt.or.th/search>.
- ⁴⁶สุกฤษฎี อัครวงศ์วิศ. มาตรการควบคุมการเสี่ยงโชคในทางการค้าหรืออาชีพ: ศึกษากรณีการจัดให้มีการแถมพหหรือรางวัล ด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการการค้าหรืออาชีพตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน. เอกสารวิชาการของการอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง” รุ่นที่ 14 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ.2553.
- ⁴⁷ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.” ง่าย กระตุ้น ลุ้นถี่ การตลาดชวนพนัน” จุลสารทันเกม. แผนงานศูนย์วิจัยและการจัดการความรู้ เพื่อการควบคุมปัญหาการพนัน, 2558.
- ⁴⁸ไพศาล ลิ้มสถิตย์. การวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการกำกับการส่งเสริมการขายด้วยวิธีการเสี่ยงโชค.มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2559.
- ⁴⁹รายงานการประชุมคณะทำงานวิชาการเพื่อพัฒนาและติดตามมาตรการควบคุมการส่งเสริมการขายด้วยวิธีการเสี่ยงโชค ครั้งที่ 2/2559 วันพฤหัสบดี ที่ 27 ตุลาคม 2559 เวลา 13.30-16.30 น. ณ ห้องประชุม มสช. 1 มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- ⁵⁰รณวิทย์ สิมะเสถียร, การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายนิยามการพนันและการเสี่ยงโชค, 2556.
- ⁵¹ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน. การพนันภัยร้ายทำลายสมองของเด็กและเยาวชนอย่างถาวร. Factsheet, มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- ⁵²พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554
- ⁵³Monaghan S, Derevensky J and Sklar A.Impact of gambling advertisements and marketing on children and adolescents: Policy recommendations to minimise harm. Journal of Gambling Issues.2008;22(7), pp. 252-274.
- ⁵⁴สุลัดดา พงษ์อุทธา. การทำการตลาดด้วยวิธีการเสี่ยงโชค (Lotto marketing) ผลกระทบต่อผู้บริโภคและสังคมไทย. แผนงานวิจัยนโยบายอาหารและโภชนาการ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ, 2559.
- ⁵⁵WHO. Global action plan for the prevention and control of non-communicable diseases 2013-2020.WHO, 2013.



จัดทำโดย

มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

มกราคม 2560